

europaean
implementation
network

Wykonywanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Podręcznik dla organizacji pozarządowych, stron pokrzywdzonych i ich doradców prawnych

Podręcznik ten został przetłumaczony przy wsparciu Open Society Foundations.
This Handbook was translated into Polish with the support of the Open Society Foundations.

Podręcznik ten został przetłumaczony przy współpracy z Helsińską Fundacją Praw Człowieka z okazji warsztatu zorganizowanego 5 listopada 2019 r.
The Handbook has been translated in cooperation with the Helsinki Foundation for Human Rights on the occasion of a multistakeholder workshop organized on 5.11.2019.

Copyright: © 2018 EIN (wersja poszerzona z lipca 2019 r.)

Ponowne wykorzystanie dozwolone pod warunkiem podania źródła.

Zdjęcie na okładce: Rada Europy
Projekt graficzny: Alain Fritsch - Création graphique
Pierwsze wydanie drukowane: 2018 r.

Spis treści

Wstęp	2
1. Wykonywanie wyroków Trybunału –procedura kontroli w Radzie Europy	3
1.1. Najważniejsze organy Rady Europy i ich zadania	3
1.2. Zakres czuwania nad wykonaniem wyroków przez Komitet Ministrów	3
1.3. Procedura	4
1.3.1. Procedura ogólna	4
1.3.2. Kwalifikacja spraw – sprawy „wiodące”, „powtarzalne” i „odosobnione”	5
1.3.3. Dwutorowy system kontroli	6
1.3.4. Posiedzenia Komitetu Ministrów nt. praw człowieka	7
2. Udział organizacji pozarządowych i stron pokrzywdzonych	8
2.1. Przekazywanie pisemnych informacji do Komitetu Ministrów	8
2.1.1. Informacje przekazywane przez strony pokrzywdzone w trybie art. 9 ust. 1	9
2.1.2. Informacje przekazywane przez organizacje pozarządowe w trybie art. 9 ust. 2	9
2.1.2.1. Treść informacji	10
2.1.2.2. Struktura informacji	12
2.1.2.3. Ramy prawne zaangażowania organizacji pozarządowych	13
2.2. Inne możliwości rzecznictwa w Strasburgu	16
3. Jak EIN może pomóc	18
4. Zasoby dla organizacji pozarządowych	19
5. Załączniki	21
5.1. Załącznik nr 1 – Słownik	21
5.2. Załącznik nr 2 – Informacja o bazie HUDOC-EXEC	24

Wstęp

Niniejszy przewodnik stanowi praktyczne narzędzie dla organizacji pozarządowych, stron pokrzywdzonych i ich doradców prawnych w prowadzonym przez nich rzecznictwie w obszarze wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej zwanego „Trybunałem”) poprzez bezpośredni udział w procesie czuwania nad ich wykonaniem ze strony Komitetu Ministrów Rady Europy, czyli w tzw. procesie wykonywania wyroków.

Od 2006 r. Regulamin Komitetu Ministrów pozwala organizacjom pozarządowym na składanie na piśmie informacji wspierających wykonywanie wyroków w sprawach dotyczących praw człowieka. Istnieją znaczne możliwości zaangażowania się na rzecz efektywnego wykonywania takich wyroków. Bez udziału organizacji pozarządowych dokonywana przez Komitet Ministrów ocena adekwatności reakcji rządów i efektywności realizacji planowanych środków zależy prawie wyłącznie od informacji przekazywanych przez same państwa członkowskie.

Jednocześnie jednak organizacje pozarządowe niechętnie korzystają z takich możliwości. Organizacje pozarządowe przekazują informacje tylko w 70 – 90 przypadkach rocznie, podczas gdy na początku 2018 r. w toku było ok. 7,5 tys. spraw. Ok. 1,3 tys. z nich zakwalifikowano jako „sprawy wiodące”, czyli sprawy wskazujące na nowe problemy strukturalne lub systemowe, czyli wymagające wprowadzenia nowych środków ogólnych, jak reforma prawna czy znacząca zmiana polityki dla potrzeb skutecznego wykonania wyroków. Właśnie takie sprawy powinny być głównym przedmiotem informacji przekazywanych przez organizacje pozarządowe. Tymczasem częstotliwość informacji przekazywanych przez organizacje pozarządowe jest znacznie niższa od liczby planów działań i raportów z działań przekazywanych dorocznie przez państwa członkowskie, których w ostatnich latach było 750-800.

W ocenie European Implementation Network (EIN), organizacje pozarządowe w całej Europie mogą odegrać kluczową rolę, usprawniając pełne i efektywne wykonywanie wyroków Trybunału, a szerokie zaangażowanie w proces wykonywania wyroków stanowi istotny element tego procesu. Niniejszy podręcznik to tylko jedno z działań EIN służących podniesieniu poziomu zaangażowania organizacji pozarządowych w ten proces, zarówno pod kątem jakościowym, jak i ilościowym w odniesieniu do przekazywanych przez nie informacji. W efekcie zależy nam na wsparciu organizacji pozarządowych i zwiększeniu ich wkładu na rzecz ogólnej promocji i ochrony praw człowieka w Europie.

Niniejszy podręcznik powstał dzięki staraniom **zespołu EIN**, w skład którego wchodzi: Ramute Remezaite, prof. Başak Çalı, prof. Philip Leach, Nigel Warner, Dominika Bychawska-Siniarska oraz Kevin Steeves. Pragniemy podziękować wszystkim uczestnikom dwóch **warsztatów szkoleniowych EIN**, które odbyły się w I połowie 2018 r. i dotyczyły wkładu Komitetu Ministrów w proces wykonywania wyroków Trybunału. Ich aktywny udział w warsztatach umożliwił opracowanie koncepcji i treści opisanych w niniejszym podręczniku. Ponadto w imieniu EIN składamy na ręce p. Nikolaosa Sitaropoulou, Szefa Wydziału 2 w Departamencie ds. Wykonywania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (**DEJ**), serdeczne podziękowania za jego sugestie i uzupełnienia. Niniejszy podręcznik nie mógłby powstać bez wsparcia Oak Foundation oraz Open Society Foundations.

1. Wykonywanie wyroków Trybunału – procedura kontroli w Radzie Europy

1.1. Najważniejsze organy Rady Europy i ich zadania

Państwa członkowskie Rady Europy są prawnie zobowiązane do pełnego wykonywania wyroków Trybunału. Przystępując do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (dalej zwanej „Konwencją”), państwa członkowskie zobowiązały się do przestrzegania wyroków i decyzji Trybunału wskazujących naruszenia Konwencji (art. 46 Konwencji). Jednak co do zasady państwa mają swobodę wyboru środków służących wykonaniu wyroków. Tak więc co do zasady podejmowane środki określa dane państwo. Z kolei **Komitet Ministrów** – międzyrządowy organ Rady Europy, w skład którego wchodzi przedstawiciele rządów 47 państw członkowskich – jest upoważniony do czuwania nad wykonaniem wyroków Trybunału. Choć formalnie w skład Komitetu Ministrów wchodzi ministrowie spraw zagranicznych poszczególnych państw członkowskich, to w praktyce ministrowie delegują te zadania na swoje stałe przedstawicielstwa w Strasburgu. Oznacza to, że czuwanie nad wykonaniem wyroków Trybunału sprawują zwykle zastępcy stałych przedstawicieli państw członkowskich.

W pełnieniu roli nadzorczej Komitet Ministrów wspiera jego **Sekretariat** oraz **DEJ**. Sekretariat Komitetu Ministrów odpowiada na zapewnienie sprawnego funkcjonowania Komitetu Ministrów pod kątem procedur decyzyjnych (do których należy czuwanie nad wykonaniem wyroków Trybunału). DEJ (złożony z prawników i innych specjalistycznych doradców) blisko współpracuje z państwami członkowskimi w celu określenia szczegółowych działań niezbędnych dla pełnego wykonania wyroków Trybunału, a ponadto zapewnia doradztwo dla Komitetu Ministrów w zakresie wykonania wyroków w poszczególnych sprawach. DEJ wchodzi w skład struktury organizacyjnej Dyrekcji Generalnej ds. Praw Człowieka i Praworządności (DG1).

Komitet Spraw Prawnych i Praw Człowieka Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy (ZPRE), **Sprawozdawca ZPRE ds. wykonania wyroków Trybunału** oraz **Komisarz Praw Człowieka Rady Europy** również odgrywają pewną rolę w obszarze wykonywania wyroków Trybunału ([zob. str. 17](#)).

1.2. Zakres czuwania nad wykonaniem wyroków przez Komitet Ministrów

Komitet Ministrów czuwa nad wykonaniem wyroków Trybunału wydanych w sprawie przedmiotu sprawy, decyzji dotyczących polubownego załatwienia spraw, a także wyroków skreślających sprawę z listy spraw (art. 46 i art. 39 ust. 4 Konwencji, art. 43 Regulaminu Trybunału).

Zgodnie z Konwencją, państwa członkowskie są prawnie zobowiązane do usunięcia naruszeń stwierdzonych przez Trybunał. W praktyce powyższy obowiązek jest realizowany poprzez podejmowanie środków dwojakiego rodzaju:

Środki indywidualne mają na celu zapewnienie stronom pokrzywdzonym pełnej ochrony prawnej w celu przywrócenia w możliwie jak najszerszym zakresie sytuacji sprzed wystąpienia naruszenia (zasada *restitutio in integrum*). Wypłata odszkodowania (tzw. „słuszne zadośćuczynienie”) to najczęściej stosowany indywidualny środek ochrony prawnej, przy czym wysokość odszkodowania określa Trybunał. Odszkodowanie może pokrywać zarówno szkody pieniężne (tj. bezpośrednie straty finansowe), jak i szkody niepieniężne (tj. szkody moralne). Środki indywidualne obejmują również inne działania, jak na przykład ponowne wszczęcie niesprawiedliwego postępowania kar-

nego, zwrot mienia, wykonanie decyzji sądu krajowego, zwolnienie osoby zatrzymanej niezgodnie z prawem oraz przywrócenie danej osoby na poprzednie zajmowane stanowisko.

Środki ogólne dotyczą zobowiązania państwa do zapobiegania podobnym naruszeniom w przyszłości. Może to wymagać przyjęcia lub nowelizacji krajowych przepisów prawa, wprowadzenia nowej polityki lub procedury bądź też zapewnienia pewnej praktyki sądowej. Państwo może również zostać zobowiązane do poprawy warunków materialnych (np. doposażenie ośrodków zatrzymania czy więzień). Krótko mówiąc, środki ogólne dotyczą głównie reformy krajowego prawa, polityki, praktyki, w tym praktyki sądów, a także ogólnych warunków zatrzymania.

W 2004 r. i 2008 r. Komitet Ministrów przyjął Zalecenie (2004)⁶ w sprawie ulepszenia krajowych środków prawnych (odwoławczych) oraz Zalecenie (2008)² dotyczące skutecznej zdolności krajowej do szybkiego wykonywania wyroków Trybunału, zachęcając państwa członkowskie do zapewnienia skutecznej ochrony sądowej w celu uniknięcia wnoszenia do Trybunału powtarzających się spraw (zob. „Zasoby wdrożeniowe dla organizacji pozarządowych” poniżej).

1.3. Procedura

1.3.1. Procedura ogólna

Po tym, jak wyrok lub decyzja stanie się ostateczna¹, jest ona przekazywana do Komitetu Ministrów w celu czuwania nad jej wykonaniem i trafia ona do porządku obrad Komitetu Ministrów (regularne posiedzenia Komitetu Ministrów w celu omówienia czuwania nad wyrokami Trybunału odbywają się cztery razy do roku). Od tego momentu informacje o wykonaniu każdego z wyroków Trybunału znaleźć można w [bazie danych HUDOC EXEC](#) (zob. załącznik nr 2).

Możliwie jak najszybciej po tym, gdy wyrok stanie się ostateczny, ale nie później niż sześć miesięcy po tym, gdy wyrok stanie się ostateczny, pozwane państwo powinno przedstawić **plan działań** określający kroki, które już zostały podjęte bądź dopiero zostaną podjęte w celu pełnego wykonania wyroku. Plan działań powinien zawierać szczegółowy plan wskazujący dokładne kroki, jakie państwo podejmie w celu pełnego wykonania wyroku wraz z ich orientacyjnym harmonogramem. Jeśli nie można bezzwłocznie określić wszystkich działań, plan powinien wskazywać kroki, których podjęcie umożliwi określenie takich działań.

Plan działań stanowi żywy dokument. Powinien być na bieżąco aktualizowany poprzez składanie do Komitetu Ministrów aktualnych informacji o postępach w przyjmowaniu zaplanowanych środków. Musi również podlegać weryfikacji w przypadku, gdy wstępnie planowane środki muszą być na nowo rozważone w świetle nowych zjawisk lub w reakcji na zalecenia Komitetu Ministrów bądź dyskusje prowadzone z udziałem DEJ.

¹ Ponieważ regulacje przewidują możliwość przekazania wyroku wydanego przez Izbę do Wielkiej Izby, wyrok Izby nie staje się natychmiast ostateczny. Wyrok Izby staje się ostateczny dopiero po spełnieniu jednego z trzech warunków (art. 44 ust. 2 Konwencji):

1. jeżeli strony oświadczą, że nie będą składać wniosku o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby, lub
2. po upływie trzech miesięcy od daty wydania wyroku, jeżeli nie złożono wniosku o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby, lub
3. jeżeli zespół Wielkiej Izby odrzuci wniosek o przekazanie sprawy Wielkiej Izbie.

Wyrok Wielkiej Izby jest ostateczny (art. 44 ust. 1). Wyrok, który stanie się ostateczny, jest obowiązujący (art. 46 ust. 1).

Po przyjęciu wszystkich środków opisanych w planie działania wraz z późniejszymi aktualizacjami, państwo składa ostatni dokument, w którym plan działań zastępuje się **raportem z działań** określającym planowane środki i podjęte działania wraz z **wnioskiem do Komitetu Ministrów o zakończenie czuwania nad wykonaniem wyroku w danej sprawie**. W przypadku gdy nie ma konieczności podejmowania żadnych działań bądź niezbędne środki zostały już podjęte na wcześniejszym etapie, państwo od razu składa raport z działań.

W przypadku wypłaty słusznego zadośćuczynienia, warunki jego wykonania określa wyrok Trybunału (termin, waluta, karne odsetki za zwłokę). Obecna praktyka Komitetu Ministrów w zakresie wypłaty słusznego zadośćuczynienia jest szczegółowo opisana w [dokumencie przygotowanym przez DEJ](#) (dokument nr 9 w części „Zasoby wdrożeniowe dla organizacji pozarządowych” poniżej).

W przypadku środków (indywidualnych i ogólnych) innych niż odszkodowanie, w wyrokach Trybunału zwykle nie określa się szczegółowych środków. W większości przypadków to pozwane państwo w porozumieniu z Komitetem Ministrów decyduje, jakie środki powinny zostać podjęte w celu pełnego wykonania wyroku. Dlatego właśnie Komitet Ministrów i DEJ odgrywają kluczową rolę, czuwając nad działaniami państw członkowskich w zakresie wykonania wyroków dotyczących praw człowieka. Zapewniają im wskazówki i doradztwo, a jednocześnie kontrolują działania państw członkowskich, podejmując decyzje oraz rezolucje przejściowe w sprawie wykonania wyroków w poszczególnych sprawach. Jednocześnie jednak, zwłaszcza od 2004 r., kiedy przyjęto Zalecenia Komitetu Ministrów [Res\(2004\)3](#) ws. wyroków wykazujących problemy systemowe, Trybunał wydał szereg wyroków, w których określił wymagane środki indywidualne bądź środki ogólne zgodnie z art. 46 Konwencji lub też poprzez wydanie „pilotażowego wyroku”.

W ramach wsparcia dla państw członkowskich, DEJ opublikował [Przewodnik nt. przygotowania planów działań i raportów w celu wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka](#). To bardzo praktyczny informator zawierający szczegółowe informacje na temat opracowywania i funkcji planów działań i raportów z działań.

1.3.2. Kwalifikacja spraw – sprawy „wiodące”, „powtarzalne” i „odosobnione”

Kwalifikacja spraw w podziale na sprawy „wiodące”, „powtarzalne” i „odosobnione” stanowi ważny środek usprawniający system czuwania nad wykonywaniem wyroków. Kluczowe w tej kwalifikacji jest wskazanie „**spraw wiodących**”. Są to sprawy wykazujące nowe problemy strukturalne lub systemowe wymagające nowych środków ogólnych. Sprawy nie zakwalifikowane jako „wiodące” mają charakter „powtarzalny” – jeżeli wykazują problemy strukturalne lub systemowe już wcześniej wskazane w sprawie wiodącej, bądź też „**odosobnione**” – jeżeli dane naruszenia wydają się być ściśle związane ze specjalnymi okolicznościami i nie wymagają zwykle środków ogólnych.

Dla potrzeb procesu wykonania wyroku **sprawy powtarzalne** grupuje się razem ze sprawą wiodącą i pod jej nazwą figurują one w porządku obrad Komitetu Ministrów (i w jego bazie danych). Przyjmuje się, że w sprawach powtarzalnych z danej grupy obowiązują środki ogólne określone w planie działań dla sprawy wiodącej. W efekcie, gdy Komitet Ministrów uzna, że wyrok w sprawie wiodącej został wykonany, za wykonane uważa się również wyroki w powiązanych z nią sprawach powtarzalnych. W przypadku gdy dla wykonania wyroku w sprawie powtarzalnej konieczne są środki indywidualne, informacje na ich temat przekazuje się zwykle przy aktualizacji planu działań dla całej grupy.

Sprawy, w których pojawia się więcej niż jedna kwestia, mogą być zakwalifikowane jako sprawa wiodąca w jednej kwestii i jako sprawa powtarzalna w innej kwestii.

W [bazie danych HUDOC-EXEC](#) zarejestrowane są powiązania pomiędzy sprawami wiodącymi i powtarzalnymi.

1.3.3. Dwutorowy system kontroli

W styczniu 2011 r. Komitet Ministrów wprowadził nowy, dwutorowy system czuwania nad wykonaniem wyroków mający na celu podniesienie efektywności i przejrzystości tego procesu. System ten przewiduje kwalifikację spraw do weryfikacji w trybie „standardowym” lub „pogłębionym”. Różnice pomiędzy nimi są następujące. W sprawach objętych pogłębioną kontrolą, Komitet Ministrów odgrywa aktywną rolę, monitorując wykonanie wyroku, w szczególności poprzez dokonywanie przeglądu spraw na kwartalnych posiedzeniach Komitetu Ministrów poświęconych prawom człowieka (zob. poniższy punkt 1.3.4). Z drugiej strony w sprawach objętych standardową kontrolą, funkcje weryfikacyjne prowadzi głównie DEJ, zaś rola Komitetu Ministrów ogranicza się do zapewnienia złożenia odpowiednich planów działań i raportów z działań oraz weryfikacji adekwatności zapowiedzianych lub podjętych w odpowiednim czasie środków.

Kryteria kwalifikacji nowych spraw do kategorii kontroli pogłębionej są następujące:

- Sprawy pilnie wymagające środków indywidualnych,
- Wyroki pilotażowe,
- Wyroki wskazujące według oceny Trybunału lub Komitetu Ministrów inne zasadnicze problemy strukturalne bądź złożone problemy,
- Sprawy międzypaństwowe.

Decyzje o kwalifikacji podejmuje się przy pierwszej prezentacji danej sprawy w Komitecie Ministrów na podstawie zaleceń DEJ.

Komitet Ministrów może również na każdym etapie procesu kontroli na żądanie państwa członkowskiego lub DEJ podjąć decyzję o przeniesieniu danej sprawy ze procedury standardowej do pogłębionej. W pisemnych oświadczeniach strony pokrzywdzone, organizacje pozarządowe oraz krajowe instytucje ochrony praw człowieka mogą również zwracać się do Komitetu Ministrów i do DEJ o zbadanie danej sprawy w ramach kontroli pogłębionej. Podobnie też sprawa objęta kontrolą pogłębioną może zostać przeniesiona na ścieżkę kontroli standardowej, gdy Komitet Ministrów zaakceptuje złożony plan działań lub jego realizację, w przypadku ustąpienia przeszkód w realizacji wyroku lub po podjęciu niezbędnych pilnych środków indywidualnych. Państwom członkowskim zależy zwykle na przeniesieniu spraw z kontroli pogłębionej na ścieżkę standardową, o co zabiegają w ramach aktualizacji planów działań.

Regularnie aktualizowana lista spraw objętych kontrolą pogłębioną jest dostępna na [stronie internetowej DEJ](#).

Z łącznej liczby ok. 1300 spraw wiodących w toku według stanu na maj 2018 r. ok. 300 było objętych kontrolą pogłębioną, zaś 1000 – kontrolą standardową. Obowiązujące aktualnie zasady pracy Komitetu Ministrów w zakresie zobowiązania państw członkowskich do przedstawie-

nia planów działań i raportów z działań wraz z dwutorowym systemem kontroli mają na celu zapewnienie stałego czuwania przez Komitet Ministrów nad wszystkimi wyrokami, których pełne wykonanie jest w toku. DEJ odpowiada za bieżącą komunikację z państwami członkowskimi oraz przyjmuje ich plany działań, raporty z działań, aktualizacje i inne stosowne informacje, które następnie przekazuje członkom Komitetu Ministrów.

1.3.4. Posiedzenia Komitetu Ministrów nt. praw człowieka

Co kwartał Komitet Ministrów odbywa trzydniowe posiedzenie poświęcone prawom człowieka, na którym dokonuje dokładnego przeglądu postępów w wykonaniu ok. 25-40 wyroków i przyjmuje decyzje lub przejściowe rezolucje z zaleceniami, wskazówkami lub zastrzeżeniami adresowanymi do państw członkowskich.

Posiedzenia Komitetu Ministrów nt. praw człowieka odbywają się w marcu, czerwcu, wrześniu i grudniu każdego roku. Posiedzenia odbywają się za zamkniętymi drzwiami, bez możliwości udziału stron pokrzywdzonych lub organizacji pozarządowych.

Orientacyjna lista spraw na porządku obrad najbliższego posiedzenia Komitetu Ministrów nt. praw człowieka przyjmowana jest na koniec każdego posiedzenia i publikowana na stronie internetowej Komitetu Ministrów wkrótce po zakończeniu posiedzenia. Z pełnej listy wybiera się do dyskusji na forum Komitetu Ministrów szereg spraw w przypadku których spodziewana jest konieczność dokładniejszej weryfikacji. Dzięki temu na posiedzeniach Komitetu Ministrów ma możliwość wywierania dalszych nacisków bądź też zachęcania państw członkowskich do intensyfikacji prac, w szczególności w przypadku spraw, w których stwierdzono strukturalne, złożone problemy w obszarze ochrony praw człowieka.

Sprawy figurujące w porządku obrad posiedzenia, które nie są w jego trakcie przedmiotem dyskusji, również objęte są kontrolą ze strony Komitetu Ministrów w ramach procedury, zgodnie z którą DEJ przygotowuje projekt decyzji, który jest przekazywany członkom Komitetu Ministrów przed posiedzeniem, a następnie podlega przyjęciu bez dyskusji na posiedzeniu Komitetu Ministrów nt. praw człowieka. Dzięki wcześniejszemu przekazaniu projektów decyzji, jeśli członkowie Komitetu Ministrów mają zastrzeżenia do projektu, może on zostać zmieniony lub też w koniecznych przypadkach dana sprawa może zostać włączona na listę spraw będących przedmiotem dyskusji.²

² Szczegółowe informacje – zob. Regulamin Komitetu Ministrów w sprawie czuwania nad wykonywaniem wyroków i warunków polubownego załatwienia spraw przyjęty w dniu 10 maja 2006 r. ze zmianami z dnia 18 stycznia 2017 r.

2. Udział organizacji pozarządowych i stron pokrzywdzonych

Organizacje pozarządowe, strony pokrzywdzone i ich doradcy prawni mogą na różne sposoby włączyć się w proces czuwania przez Komitet Ministrów nad wykonywaniem wyroków Trybunału, uczestnicząc w dążeniu do pełnego, terminowego i skutecznego ich wykonania. W wielki przypadkach takie zaangażowanie może stanowić istotny element zapewniający efektywność tego procesu. Bez zaangażowania interesariuszy pojawia się wręcz ryzyko, iż Komitet Ministrów pozna wyłącznie stanowisko danego państwa w kwestii wykonania wyroku.

2.1. Przekazywanie pisemnych informacji do Komitetu Ministrów

Przekazywanie do Komitetu Ministrów pisemnych informacji stanowi główny i najbardziej sformalizowany tryb udziału stron pokrzywdzonych, organizacji prawnych i ich doradców prawnych w tym procesie. Zgodnie z art. 9 Regulaminu Komitetu Ministrów, strony pokrzywdzone i organizacje pozarządowe mogą przekazywać do Komitetu Ministrów informacje w celu wsparcia procesu wykonania wyroków. Należy zauważyć, że takie informacje przekazywać mogą także krajowe instytucje obrony praw człowieka, a od stycznia 2017 r. również organizacje międzynarodowe (lub ich organy i agendy).

Rule 9 - Communications to the Committee of Ministers

This rule was amended by the Ministers' Deputies at 1275th meeting of the Committee of Ministers. Paragraphs that have been added or modified are highlighted.

1. The Committee of Ministers shall consider any communication from the injured party with regard to payment of the just satisfaction or the taking of individual measures.
2. The Committee of Ministers shall be entitled to consider any communication from non-governmental organisations, as well as national institutions for the promotion and protection of human rights, with regard to the execution of judgments under Article 46, paragraph 2, of the Convention.
3. The Committee of Ministers shall also be entitled to consider any communication from an international intergovernmental organisation or its bodies or agencies whose aims and activities include the protection or the promotion of human rights, as defined in the Universal Declaration of Human Rights, with regard to the issues relating to the execution of judgments under Article 46, paragraph 2, of the Convention which fall within their competence.
4. The Committee of Ministers shall likewise be entitled to consider any communication from an institution or body allowed, whether as a matter of right or upon special invitation from the Court, to intervene in the procedure before the Court, with regard to the execution under Article 46, paragraph 2, of the Convention of the judgment either in all cases (in respect of the Council of Europe Commissioner for Human Rights) or in all those concerned by the Court's authorisation (in respect of any other institution or body).
5. The Secretariat shall bring, in an appropriate way, any communication received in reference to paragraph 1 of this Rule, to the attention of the Committee of Ministers.
6. The Secretariat shall bring any communication received under paragraphs 2, 3 or 4 of this Rule to the attention of the State concerned. When the State responds within five working days, both the communication and the response shall be brought to the attention of the Committee of Ministers and made public. If there has been no response within this time limit, the communication shall be transmitted to the Committee of Ministers but shall not be made public. It shall be published ten working days after notification, together with any response received within this time limit. A State response received after these ten working days shall be circulated and published separately upon receipt.

Wszystkie złożone dokumenty są publikowane w bazie danych Komitetu Ministrów [HUDOC-EXEC](#) (zob. załącznik nr 2).

2.1.1. Informacje przekazywane przez strony pokrzywdzone w trybie art. 9 ust. 1

Zgodnie z art. 9 ust. 1 Regulaminu Komitetu Ministrów, strony pokrzywdzone mogą przekazywać do Komitetu Ministrów informacje dotyczące wyłącznie kwestii zapłaty słusznego zadośćuczynienia oraz środków indywidualnych.

Zgodnie z aktualnie obowiązującym brzmieniem regulaminu Komitetu Ministrów, strony pokrzywdzone ponoszą dużą odpowiedzialność w zakresie informowania Komitetu Ministrów o wszelkich problemach dotyczących zapłaty słusznego zadośćuczynienia. Po otrzymaniu przez DEJ od państwa członkowskiego informacji o dokonanej wypłacie odszkodowania, takie informacje publikuje się na stronie internetowej DEJ (www.coe.int/execution) ze wskazaniem, że strony pokrzywdzone mają dwa miesiące na zgłoszenie do DEJ ewentualnych skarg. Strony pokrzywdzone są wcześniej informowane w pismach załączonych do wyroku Trybunału, iż spoczywa na nich odpowiedzialność za szybkie reagowanie w przypadku wszelkich uchybień w wypłacie odszkodowania zgodnie z zarejestrowanym i opublikowanym wyrokiem. W przypadku wpłynięcia takiej skargi, wypłata odszkodowania podlega szczegółowej kontroli. Strony pokrzywdzone powinny również informować Komitet Ministrów o opóźnieniach w wypłacie przez państwo odszkodowania. Jeżeli w terminie dwóch miesięcy nie wpłynie żadna skarga, kwestię wypłaty słusznego zadośćuczynienia uważa się za zamkniętą.

Korespondencję dotyczącą zapłaty należy kierować do DEJ pocztą, mailem lub faksem na adres:

DGI Directorate General of Human Rights and Rule of Law
Department for the Execution of Judgments of the ECtHR
Just Satisfaction Section
F-67075 Strasbourg Cedex
FRANCJA
Faks: +33(0)3.88.41.27.93
E-mail: dgi_execution_just_satisfaction@coe.int

Informacje dotyczące kwestii zapłaty dostępne są na stronie internetowej DEJ w kilku językach pod zakładką „[Payment Information](#)”.

Skargi i inne uwagi stron pokrzywdzonych dotyczące środków indywidualnych nie podlegają szczegółowym regulacjom w zakresie terminów ani też w innych aspektach.

2.1.2. Informacje przekazywane przez organizacje pozarządowe w trybie art. 9 ust. 2

Organizacje pozarządowe mogą przekazywać informacje dotyczące wszystkich kwestii związanych z wykonywaniem orzeczeń Trybunału. Brzmienie postanowień art. 9 ust. 2 w zakresie treści oświadczeń jest szersze niż brzmienie art. 9 ust. 1. Oznacza to, że organizacje pozarządowe mogą przekazywać informacje „dotyczące kwestii związanych z wykonywaniem wyroków” oraz „dotyczące wykonywania warunków polubownego załatwienia spraw”. **W konsekwencji, informacje ze strony organizacji pozarządowych mogą obejmować środki indywidualne i środki ogólne. Takie informacje można przekazywać w dowolnej chwili w związku z każdą sprawą będącą przedmiotem prac Komitetu Ministrów.**

2.1.2.1. Treść informacji

Treść takich informacji może dotyczyć zarówno merytorycznych aspektów planu działań bądź raportu z działań, jak też kwestii procesowych.

Pod kątem merytorycznym informacje powinny odpowiadać zakresowi i treści przygotowanego przez dane państwo planu działań (lub jego aktualizacji):

- w odniesieniu do środków indywidualnych – ocena adekwatności przyjętych lub przewidywanych środków indywidualnych, wskazanie przypadków, w których środki indywidualne wymagają wcześniejszego przyjęcia środków ogólnych, wskazanie sposobu ich prawidłowego przygotowania, a także przekazanie aktualnych informacji na temat działań podjętych w zakresie środków indywidualnych,
- zalecenia dotyczące dodatkowych środków ogólnych w przypadku, gdy środki proponowane przez państwo są niewystarczające (np. jeżeli dana sprawa wykazała systemowe lub strukturalne problemy z ochroną praw człowieka, których nie wskazano bezpośrednio w wyroku lub które państwo pominęło),
- przedstawienie dowodów uzasadniających konieczność przyjęcia takich dodatkowych środków,
- zakwestionowanie informacji przekazanych przez państwo, które mogą błędnie przedstawiać lub wyolbrzymiać postępy w realizacji środków;
- przekazanie bardziej ogólnych informacji nt. kontekstu, np. jeżeli stwierdzono, że plan działań nie odzwierciedla w pełni wagi czynników stanowiących przesłanki naruszenia (dotyczy to na przykład sytuacji, w których państwo pomniejsza wagę naruszenia twierdząc, że ma ono charakter odosobniony, podczas gdy w rzeczywistości stanowi ono element szerszego niekorzystnego zjawiska),
- jeżeli przyjęte już przez państwo środki ogólne okazały się nieskuteczne – przekazanie świadczących o tym dowodów.

Organizacje pozarządowe mogą również:

- przywołać odpowiednie dane z raportów specjalistycznych organów Rady Europy (np. Komitetu ds. zapobiegania torturom (CPT), Europejskiej Komisji na rzecz Skutecznego Wymiaru Sprawiedliwości (CEPEJ), Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji (ECRI), Komisarza Praw Człowieka, Komitetu Monitorującego Zgromadzenia Parlamentarnego) lub specjalistycznych organów innych instytucji krajowych i międzynarodowych, przy czym należy pamiętać, że takie raporty są zwykle znane DEJ i przezeń wykorzystywane,
- wskazanie rodzajów dowodów, o które Komitet Ministrów może zwrócić się do danego państwa w celu wykazania postępów we wdrażaniu środków lub skuteczności już wdrożonych środków.

W przypadkach objętych pogłębioną kontrolą, ważne jest zapoznanie się z ostatnią decyzją Komitetu Ministrów, co może wskazać najważniejsze kwestie do uwzględnienia w informacjach przekazywanych przez organizację pozarządową bądź ograniczać dyskusję na najbliższym posiedzeniu Komitetu Ministrów do pewnych szczegółowych aspektów danej sprawy.

Organizacje pozarządowe nie powinny przekazywać zaleceń ani informacji wykraczających poza zakres niezbędny dla potrzeb wykonania danego wyroku.³ To, jakie kroki są niezbędne dla wykonania

³ Zastrzeżenia o szerszym zakresie można zgłaszać innym instytucjom Rady Europy (np. ZPRE, Urząd Komisarza Praw Człowieka, ECRI, CPT).

danego wyroku, może w pewnym stopniu podlegać dyskusji, zwłaszcza w zakresie środków ogólnych. Składając propozycje dotyczące podjęcia szerszych kroków (jak reforma prawa czy polityki bądź szkolenia), w swoich informacjach organizacje pozarządowe powinny przede wszystkim wykazać, że takie kroki są faktycznie niezbędne dla potrzeb wykonania danego wyroku.

Ponadto zaleca się, by organizacje pozarządowe nie uderzały w zbyt emocjonalny czy „wojowniczy” ton.

Jak wskazano powyżej, informacje przekazywane przez organizacje pozarządowe odgrywają kluczową rolę jako przeciwwaga dla informacji przekazywanych Komitetowi Ministrów wyłącznie przez dane państwo. Proces ten wspiera dodatkowy mechanizm – jak wskazano poniżej ([str. 15](#)), państwo ma **prawo udzielić odpowiedzi** na informacje przekazane przez organizacje pozarządowe. Waga informacji przedstawionych przez organizację pozarządową jest dużo większa, jeżeli państwo nie jest w stanie obalić dowodów wskazujących na błędy, zaniedbania czy niezgodne z prawdą oświadczenia bądź też nie potrafi uzasadnić pominięcia ogólnych środków zalecanych przez taką organizację. Dzięki temu jeżeli organizacja dowiedzie, że informacje przekazywane przez państwo są niewiarygodne, wzmacnia to proces wykonania wyroku w danej sprawie, zaś dane państwo może się zdecydować na bardziej rzetelne podejście do procesu wykonania wyroku, a w przyszłości do uważniejszego rozważenia stanowiska takiej organizacji. Z drugiej strony prawo do udzielenia informacji nakłada na organizacje pozarządowe szczególną odpowiedzialność za dbałość o poprawność przekazywanych informacji faktycznych.

Pod kątem procesowym organizacje pozarządowe mogą:

- Domagać się pilnego podjęcia szczegółowej analizy danej sprawy
W okolicznościach, w których za pilną analizą danej sprawy przemawiają nowe okoliczności.
- Żądać przedstawienia przez państwo planu działań lub raportu z działań w przypadku opóźnień
Państwa są zobowiązane do przedstawienia planu działań lub raportu z działań w terminie sześciu miesięcy po tym, jak wyrok stał się ostateczny.
- Wzywać do przesunięcia danej sprawy z kontroli standardowej na ścieżkę kontroli pogłębionej
Uzasadnieniem takiego wezwania może być trwały brak planu działań, brak uzgodnienia treści planu działań lub raportu z działań pomiędzy państwem a DEJ, a także poważne opóźnienie w realizacji zapowiedzianych środków.⁴
- Wzywać do podjęcia dyskusji w przedmiocie danej sprawy na kwartalnym posiedzeniu Komitetu Ministrów nt. praw człowieka
Jak wspomniano powyżej, tylko niektóre sprawy objęte kontrolą pogłębioną są przedmiotem dyskusji na posiedzeniach Komitetu Ministrów nt. praw człowieka.⁵ Jeżeli organizacja pozarządowa uzna, że dana sprawa wymaga większej uwagi ze strony Komitetu Ministrów, to powinna przedstawić jasne i przekonujące argumenty wskazujące dlaczego i w jaki sposób przyczyni się to do procesu wykonania wyroku.

⁴ Komitet Ministrów, „Supervision of the execution of judgments and decisions of the European Court of Human Rights: implementation of the Interlaken Action Plan – Modalities for a twin-track supervision system”, CM/Inf/DH(2010)37, str. 6.

⁵ Ibidem, str. 6. Wniosek o podjęcie dyskusji może zostać złożony przez państwo lub przez Sekretariat. „Z nowego dwutorowego systemu wynika, że zagadnienia zgłaszane do dyskusji są ściśle związane z postępami w procesie wykonania wyroku oraz koniecznością zwrócenia się do Komitetu Ministrów o wytyczne lub wsparcie.”

- Wezwać Komitet Ministrów do przyjęcia przejściowej rezolucji
Komitet Ministrów może – zgodnie z art. 16 Regulaminu Komitetu Ministrów – przyjmować rezolucje przejściowe np. wyrażając zaniepokojenie lub formułując sugestie na temat wykonania wyroku bądź też wywierając większe naciski na państwo w celu uzyskania informacji o postępach. Jest to poważniejszy instrument procesowy niż decyzje rutynowo przyjmowane na posiedzeniach Komitetu Ministrów nt. praw człowieka.
- Wezwać Komitet Ministrów do przekazania wyroku Trybunałowi w kwestii wykładni
Zgodnie z art. 46 ust. 2 Konwencji, jeśli Komitet Ministrów uważa, że czuwanie nad wykonaniem ostatecznego wyroku jest utrudnione przez problem z wykładnią wyroku, może on przekazać to zagadnienie Trybunałowi w celu rozstrzygnięcia w kwestii wykładni. Organizacje pozarządowe powinny przedstawić dowody wskazujące na to, że problem z wykładnią wyroku utrudnia wykonanie wyroku. Ten mechanizm wymaga większości dwóch trzecich głosów w Komitecie Ministrów, tak więc rzadko bywa stosowany.
- Wezwać do wszczęcia postępowania o naruszenie w wyjątkowych okolicznościach
Zgodnie z art. 46 ust. 4 Konwencji, jeśli Komitet Ministrów uważa, że państwo odmawia przestrzegania ostatecznego wyroku, może przekazać Trybunałowi zapytanie, czy państwo nie wykonało swojego zobowiązania. Mechanizm ten został wprowadzony w 2010 r. (kiedy w życie wszedł Protokół nr 14 do Konwencji) jako nowy środek ułatwiający wykonywanie wyroków (choć Trybunał nie dysponuje żadnymi „sankcjami”). Wymaga większości dwóch trzecich głosów w Komitecie Ministrów, tak więc bywa stosowany tylko w wyjątkowych przypadkach.

W grudniu 2017 r. Komitet Ministrów po raz pierwszy wykorzystał mechanizm procedury o naruszenie i przekazał sprawę [Ilgar Mammadov](#) przeciwko Azerbejdżanowi na powrót do Trybunału. Jak wskazują doświadczenia w sprawie Mammadova, Komitet Ministrów odsyła sprawy do Trybunału w szczególnych, wyjątkowych przypadkach naruszeń fundamentalnych wartości, jak prawo do wolności. Jednocześnie wymaga to długich, nieustających wysiłków w postaci rzecznicstwa ze strony organizacji pozarządowych. Dlatego też organizacje, które chciałyby skorzystać z tej możliwości, muszą przedstawić mocne dowody, że państwo nie przestrzega wyroku (np. w odróżnieniu od wykonania w toku czy opóźnień w tym procesie).

2.1.2.2. Struktura informacji

Przekazywane przez organizacje pozarządowe informacje składa się zwykle w reakcji na przygotowany przez państwo plan działań lub raport z działań. Takie informacje powinny być zgodne z następującym standardowym wzorcem:

- Opis sprawy lub grupy spraw
- Środki indywidualne
- Środki ogólne
- Wnioski

W większości przypadków informacje przekazywane przez organizacje pozarządowe powinny być zgodne z takim standardowym wzorem (oraz w miarę możliwości z bardziej szczegółowym podziałem na rozdziały przyjętym przez państwo w planie działania lub raporcie z działań), dzięki

czemu Komitet Ministrów będzie mógł łatwiej powiązać argumenty zgłoszone przez organizację z argumentacją państwa. Informacje powinny być w miarę zwarte – zaleca się nie więcej niż pięć stron tekstu. Bardziej szczegółowe informacje można przekazać w załącznikach.

Opis sprawy powinien zawierać krótkie wskazanie przedmiotu sprawy lub spraw, podsumowanie najważniejszych faktów, a także krótki opis naruszenia lub naruszeń stwierdzonych przez Trybunał. Opis ten powinien być krótki i skupiać się na aspektach wyroku istotnych dla potrzeb określenia środków indywidualnych i ogólnych niezbędnych dla jego wykonania. Za punkt wyjścia posłużyć może opis sprawy opublikowany w [bazie danych HUDOC-EXEC](#).

Organizacje pozarządowe powinny również przedstawić:

- akapit z krótkim opisem organizacji, jej głównych obszarów działania i wiedzy, a także tego, w jakim zakresie jej doświadczenia odnoszą się do przedmiotu sprawy,
- krótkie wstępne oświadczenie w postaci kilku zdań z podsumowaniem głównych celów przekazania informacji, oraz
- w odpowiednim przypadku – jasną listę zaleceń pod adresem Komitetu Ministrów. Powinny one być możliwie jak najbardziej realistyczne i wskazywać, o co zdaniem danej organizacji Komitet Ministrów powinien zwrócić się do pozwanego państwa.

Informacje przekazane przez organizację pozarządową można przelać do informacji innym instytucjom, jak Komitet Spraw Prawnych i Praw Człowieka ZPRE i Komisarz Praw Człowieka Rady Europy. Można je równolegle przekazać do informacji na ręce Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. praw człowieka, kompetentnych Sprawozdawców ONZ (np. ds. tortur czy rasizmu) i innych instytucji, jak Wysoki Komisarz OBWE do spraw Mniejszości Narodowych.

2.1.2.3. Ramy prawne zaangażowania organizacji pozarządowych

Dla potrzeb skutecznego włączenia się w proces wykonywania wyroków, organizacje pozarządowe powinny znać harmonogram tego procesu i regularnie śledzić kolejne etapy swojej sprawy czy spraw na [stronie internetowej DEJ](#).

Harmonogram procesu wykonywania wyroku można podsumować w następujących krokach:

- Kiedy wyrok stanie się ostateczny, Trybunał przekazuje sprawę do Komitetu Ministrów w celu czuwania nad jego wykonaniem.
- W ciągu 2-3 miesięcy od dnia, w którym wyrok stał się ostateczny, DEJ podejmuje decyzję o zakwalifikowaniu sprawy jako wiodącej lub powtarzalnej.
- W przypadku spraw wiodących, na najbliższym kwartalnym posiedzeniu Komitetu Ministrów nt. praw człowieka zapada decyzja o skierowaniu sprawy do kontroli standardowej lub pogłębionej. Sprawy powtarzalne automatycznie kierowane są na ścieżkę obowiązującą w przypadku powiązanej z nimi sprawy wiodącej.
- Najszybciej jak to możliwe, a w każdym razie nie później niż sześć miesięcy po tym, jak wyrok stał się ostateczny, państwo musi złożyć plan działań lub (jeżeli uzna, że plan nie jest konieczny) raport z działań.
- Po złożeniu planu działań DEJ przeprowadza wstępną ocenę przewidzianych środków i proponowanego harmonogramu, a także kontaktuje się z władzami krajowymi w celu uzyskania niezbędnych dodatkowych informacji i wyjaśnień.

- Następnie składane są odpowiednio dalsze plany działań aż do momentu, gdy państwo jest gotowe do złożenia raportu z działań i wniosku o zakończenie kontroli przez Komitet Ministrów.
- DEJ przeprowadza ostateczną ocenę raportu z działań nie później niż w terminie sześciu miesięcy od jego złożenia. Jeżeli DEJ uzna, że wdrożone środki są odpowiednie i wystarczające, wnioskuje o przyjęcie przez Komitet Ministrów ostatecznej rezolucji w sprawie zakończenia kontroli danej sprawy.

Powyższy harmonogram oznacza następujące etapy uczestnictwa organizacji pozarządowych:

Bezwłocznie po wydaniu wyroku

- Przystąpienie do opracowywania proponowanych środków indywidualnych i ogólnych wraz z zebraniem dowodów świadczących o dalszych podobnych naruszeniach,
- Regularne sprawdzanie [bazy danych HUDOC-EXEC](#) do chwili opublikowania przez DEJ informacji o tym, czy sprawa została zakwalifikowana jako wiodąca, czy powtarzalna.

W przypadku kwalifikacji sprawy jako „wiodącej”

- Kontakt z odpowiednimi przedstawicielami władz w celu przekazania propozycji do opracowywanego planu działań,
- Po publikacji planu działań, w koniecznym przypadku, w jak najkrótszym terminie – przekazanie informacji w trybie art. 9 ust. 2 ze zgłoszeniem wszelkich obaw.

W przypadku kwalifikacji sprawy jako „powtarzalnej”

- Przekazanie do Komitetu Ministrów informacji w trybie art. 9 ust. 2 w odniesieniu do ostatniego planu działań przygotowanego przez władze dla sprawy wiodącej w danej grupie spraw, zwrócenie uwagi na wszelkie kwestie dotyczące środków indywidualnych w sprawie powtarzalnej.

Następnie przekazywanie na bieżąco informacji w niezbędnym zakresie w związku z:

- nowymi okolicznościami, o których należy powiadomić Komitet Ministrów,
- aktualizacją planu działań,
- raportem z działań.

Po publikacji pierwszego planu działań, kolejne etapy w monitorowaniu sprawy zależą od tego, czy sprawa została objęta kontrolą standardową, czy pogłębianą.

Sprawy objęte kontrolą pogłębianą

Proces przygotowania posiedzeń Komitetu Ministrów nt. praw człowieka przebiega w następującym trybie:

- Opublikowanie wstępnej listy spraw do uwzględnienia na najbliższym posiedzeniu Komitetu Ministrów nt. praw człowieka bezwłocznie po zakończeniu poprzedniego posiedzenia.
- Około dwóch miesięcy przed posiedzeniem DEJ przystępuje do sporządzenia „uwag do porządku obrad” w przypadku spraw, które będą rozpatrywane podczas posiedzenia. Uwagi obejmują podsumowanie spraw oraz wynikające z nich kwestie, jak również projekt decyzji Komitetu Ministrów w każdej sprawie. Są one przekazywane wraz z porządkiem obrad, którego ostateczna wersja jest gotowa dwa tygodnie przed posiedzeniem, stanowiąc istotne źródło informacji dla członków Komitetu Ministrów.

- Państwa przekazują zwykle plan działań lub raport przed posiedzeniem. Dokładny termin może być różny, choć zwykle następuje to ok. sześciu tygodni przed posiedzeniem.
- Na dwa tygodnie przed posiedzeniem gotowy jest porządek obrad, a „uwagi do porządku obrad” przekazuje się członkom Komitetu Ministrów.

Należy zauważyć, że dana sprawa raczej nie bywa omawiana częściej niż raz w ciągu roku. Ponadto w przypadku spraw objętych kontrolą pogłębioną w decyzjach Komitetu Ministrów czasem wskazuje się, na którym posiedzeniu Komitetu Ministrów nt. praw człowieka dana sprawa będzie ponownie omawiana.

Z powyższego jasno wynika, że informacje przekazywane przez organizacje pozarządowe mają największe oddziaływanie, jeśli zostaną złożone wystarczająco wcześnie, by odniesienie do nich znalazło się w „uwagach do porządku obrad”. Dzięki temu DEJ może je uwzględnić w swojej analizie sytuacji w danej sprawie, co oznacza, że informacje przedstawione przez organizację zostaną w odpowiednim zakresie przekazane do informacji członków Komitetu Ministrów. Tak więc należy je przekazać odpowiednio wcześnie przed zamknięciem porządku obrad. **DEJ zaleca ich przekazanie na sześć tygodni przed posiedzeniem**, a w każdym razie nie później niż cztery tygodnie przed posiedzeniem.⁶ W pewnych okolicznościach warto zadbać, by informacje ze strony organizacji przelać bezpośrednio do odpowiednich organów władz.

Kwestia czasowa często stawia organizacje pozarządowe przed pewnym dylematem – zwykle organizacje chciałyby zareagować na złożony przez państwo plan działań lub raport z działań, przy czym termin takiego złożenia jest niepewny, a czasem uniemożliwia wręcz przekazanie informacji w terminie zalecanym przez DEJ.

Organizacje pozarządowe mogą w związku z tym przekazać informacje dwukrotnie – raz szczegółowo przedstawiając Komitetowi Ministrów wszelkie nowe okoliczności i uwagi na 4 do 6 tygodni przed posiedzeniem, a następnie raz jeszcze, możliwie najszybciej po złożeniu przez państwo planu działań, ze wskazaniem ewentualnie wynikających z niego dodatkowych zastrzeżeń.

Informacje otrzymane od organizacji pozarządowych są bezzwłocznie przekazywane do wiadomości pozwanego państwa. **Pozwane państwo ma pięć dni roboczych na odpowiedź.** Następnie informacje organizacji i odpowiedź państwa przekazuje się do wiadomości Komitetu Ministrów i publikuje na stronie internetowej Komitetu Ministrów i w bazie danych HUDOC-EXEC.

Jeżeli państwo członkowskie nie przekaże odpowiedzi w ciągu pięciu dni roboczych, informacje przekazuje się do Komitetu Ministrów, ale się ich nie publikuje. Podlegają one publikacji po upływie 10 dni roboczych od ich przekazania wraz z ewentualną odpowiedzią otrzymaną w tym terminie. Odpowiedź państwa członkowskiego otrzymana po upływie 10 dni roboczych jest odrębnie przekazana i opublikowana po jej otrzymaniu.

Powyższe terminy oznaczają, że informacje przekazane przez organizację pozarządową i przeznaczone na konkretne posiedzenie Komitetu Ministrów nt. praw człowieka należy przelać co najmniej 10 dni roboczych przed posiedzeniem (pięć dni na odpowiedź państwa członkows-

⁶ Te same zasady obowiązują w przypadku polubownego załatwiania spraw.

kiego, pięć dni na zapoznanie się przez członków Komitetu Ministrów z informacjami). Taki termin zapewni również publikację takich informacji przed otwarciem posiedzenia. Jednak informacje przekazane na tak późnym etapie nie mogą zostać uwzględnione w „uwagach do porządku obrad” na dane posiedzenie.

Sprawy objęte standardową kontrolą

W przypadku spraw objętych standardową kontrolą nie obowiązuje żaden harmonogram, a kontrola przebiega za zamkniętymi drzwiami w dwustronnych kontaktach pomiędzy DEJ a danym państwem. DEJ okresowo publikuje aktualne informacje o nowych okolicznościach na stronie dotyczącej „stanu wykonania wyroku” w danej sprawie na [stronie internetowej HUDOC-EXEC](#). Organizacje pozarządowe powinny na bieżąco monitorować sprawy w celu zapoznania się z planami działań i raportami z działań oraz reagowania na nie.

Raporty z działań

Jak wskazano powyżej, kiedy państwo złoży raport z działań, składa wniosek o zakończenie kontroli nad daną sprawą. Organizacje pozarządowe powinny dokładnie śledzić wszystkie sprawy, w których wyroki nie zostały w ich ocenie w pełni wykonane, na bieżąco (np. co miesiąc) analizować informacje publikowane [na stronie HUDOC-EXEC](#), zapoznając się z planami działań i raportami z działań, a w przypadku złożenia przez państwo raportu z działań – bezzwłocznie przekazywać informacje wskazujące, iż zamknięcie sprawy byłoby przedwczesne.

Ocena wpływu informacji ze strony organizacji pozarządowych na proces wykonywania wyroków

Po podjęciu interwencji, organizacja pozarządowa powinna ocenić, czy jej uwagi lub zarzuty znalazły odzwierciedlenie na podstronie dotyczącej „stanu wykonania wyroku” [na stronie HUDOC-EXEC](#), zaś w przypadku spraw objętych kontrolą pogłębioną – czy znalazły odzwierciedlenie w decyzji Komitetu Ministrów podjętej na danym posiedzeniu Komitetu Ministrów nt. praw człowieka. Ważną wskazówką jest też ważkość (lub jej brak) odpowiedzi państwa na informacje przekazane przez organizację, zwłaszcza gdy państwo nie jest w stanie podważyć istoty zaleceń ani dokładności przedstawionych danych.

2.2. Inne możliwości rzecznictwa w Strasburgu

Oprócz sporządzenia na piśmie informacji w trybie art. 9 Regulaminu Komitetu Ministrów, organizacje pozarządowe mogą również kontaktować się bezpośrednio ze stałymi przedstawicielstwami przy Komitecie Ministrów. Takie kontakty umożliwiają organizacjom pozarządowym przedstawienie swojego stanowiska wspierającym je państwom, dzięki czemu te ostatnie mogą lepiej zrozumieć zastrzeżenia organizacji pozarządowych, co zwiększa prawdopodobieństwo aktywnego wsparcia propozycji takich organizacji. **EIN może wspierać organizacje pozarządowe w stworzeniu platformy takich kontaktów**, organizując spotkania lub nieformalne briefingi w Strasburgu bądź też przekazując dane kontaktowe odpowiednich osób w Strasburgu.

• Briefingi organizacji pozarządowych dla Komitetu Ministrów

EIN organizuje nieformalne briefingi dla członków Komitetu Ministrów na około dwa tygodnie przed kwartalnymi posiedzeniami Komitetu Ministrów nt. praw człowieka, przekazując informacje o stanowisku organizacji społeczeństwa obywatelskiego w niektórych sprawach będących przedmiotem obrad.

W takich briefingach uczestniczą zwykle przedstawiciele 20 – 25 stałych przedstawicielstw w ramach prezentacji 3 – 5 spraw. Daje to pracownikom stałych przedstawicielstw wyjątkową możliwość zapoznania się ze stanem wykonywania wyroków przedstawionym bezpośrednio przez organizacje pozarządowe, co ogniskuje uwagę Komitetu Ministrów na takich sprawach. Jednocześnie organizacje pozarządowe mogą włączyć się bezpośrednio w ów proces w Strasburgu.

Przedstawiciele organizacji pozarządowych uczestniczący w takich briefingach powinni zadbać o przedstawienie bardzo jasnej analizy zaawansowania w wykonaniu wyroków oraz 3 – 5 praktycznych zaleceń umożliwiających usprawnienie środków ogólnych bądź kwestii do poruszenia w zakresie postępów w wykonywaniu wyroków. Dzięki temu zwiększa się prawdopodobieństwo uwzględnienia informacji przekazywanych przez organizacje pozarządowe w ocenie dokonywanej przez stałe przedstawicielstwa i ich przesłania do władz centralnych, co może wspierać ogólny proces decyzyjnych w poszczególnych państwach członkowskich.

Szczegółowe informacje na temat wszystkich spraw omawianych na takich briefingach znaleźć można na stronie internetowej EIN pod zakładką „[NGO Briefings](#)”.

- **Dwustronne spotkania z Komitetem Ministrów, DEJ i innymi organami Rady Europy**

Podczas wizyt w Strasburgu przedstawiciele organizacji pozarządowych powinni spotkać się z pracownikami DEJ odpowiedzialnymi za ich sprawę lub sprawy. Pracownicy DEJ odpowiadają za sprawy z konkretnych krajów, w związku z czym oczywiście dobrze znają stan zaawansowania w wykonaniu wyroków w takich sprawach. Utrzymują bieżące kontakty z przedstawicielami odpowiednich władz i chętnie zapoznają się z aktualnymi informacjami przekazywanymi przez organizacje pozarządowe.

Organizacje pozarządowe mogą również spotkać się z **przedstawicielami delegacji do Komitetu Ministrów**, którym zależy na dążeniu do pełnego i skutecznego wykonania wyroków Trybunału.

Urząd Komisarza Praw Człowieka jest coraz bardziej aktywny w kwestiach wykonywania wyroków i może poruszać związane z tym kwestie na różnych forach, jak wizyty w poszczególnych krajach, raporty i inne publikacje.

Komitet Spraw Prawnych i Praw Człowieka ZPRE oraz Sprawozdawca ZPRE ds. wykonania wyroków Trybunału co kilka lat publikują raporty na temat wykonywania wyroków Trybunału, często posiłkując się informacjami przekazywanymi przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego. W takich raportach często podkreśla się sprawy, w których występują istotne kwestie w obszarze wykonywania wyroków, a także wyroki dotyczące szczególnie poważnych naruszeń. Ponadto Komitet organizuje wysłuchania i wizyty w poszczególnych krajach, poruszając kwestie dotyczące wykonywania wyroków. EIN może przekazać organizacjom pozarządowym odpowiednie dane kontaktowe i skontaktować je z pracownikami Sekretariatu ZPRE. Wszystkie raporty ZPRE nt. wykonywania wyroków można znaleźć poniżej na „Liście dokumentów”.

Delegaci ZPRE mają prawo składać pisemne zapytania do Komitetu Ministrów lub jego Przewodniczącego w kwestiach leżących w jego kompetencjach.⁷ Daje to dodatkowe możliwości rzecznic-

⁷ Zgromadzenie Parlamentarne, „Regulamin Zgromadzenia”, art. 61 - Pytania do Komitetu Ministrów i Przewodniczącego.

twą. W miarę możliwości Komitet Ministrów udziela odpowiedzi w terminie trzech miesięcy. Brzmienie odpowiedzi jest przedmiotem jednomyślnego głosowania w Komitecie Ministrów,⁸ w związku z czym bywają one dość mało konkretne. W przypadku skierowania zapytania do Przewodniczącego, wymóg jednomyślności nie obowiązuje. Oznacza to, że państwo będące przedmiotem krytyki może zablokować odpowiedź. Jednocześnie jednak zgłoszone na piśmie zapytania mają pewną wartość poprzez zwrócenie uwagi członków Komitetu Ministrów na problemy z wykonywaniem wyroków w konkretnej sprawie.⁹

3. Jak EIN może pomóc

EIN współpracuje ze swoimi [członkami i partnerami](#) – prawnikami, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i społecznościami z całego regionu Rady Europy, prowadząc rzecznictwo w dążeniu do pełnego i terminowego wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. EIN posiada siedzibę w Strasburgu i stanowi platformę współpracy dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego, ułatwiając ich udział w działaniach struktur Rady Europy.

EIN między innymi organizuje regularne briefingi organizacji pozarządowych dla Komitetu Ministrów ([zob. punkt Briefingi organizacji pozarządowych dla Komitetu Ministrów, str. 16](#)), który czuwa nad wykonaniem wyroków w sprawach dotyczących praw człowieka. Takie briefingi odbywają się zwykle tuż przed kwartalnym posiedzeniem nt. praw człowieka w celu przekazania Komitetowi Ministrów aktualnych informacji o postępach w wykonywaniu poszczególnych wyroków na miejscu przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Informacje i dokumenty z briefingów są publikowane [na tej stronie](#).

EIN może również pomóc organizacjom pozarządowym w organizacji dwustronnych spotkań z przedstawicielami Komitetu Ministrów, DEJ i innych organów Rady Europy ([zob. punkt Dwustronne spotkania z Komitetem Ministrów, DEJ i innymi organami Rady Europy, str. 17](#)).

⁸ Komitet Ministrów, „Procedura i tryb pracy”, część ix. Stosunki z innymi organami Rady Europy, państwami, organizacjami międzynarodowymi i organizacjami pozarządowymi, pkt 1.5.1 Pisemne pytania kierowane do Komitetu Ministrów i Przewodniczącego.

⁹ Lista delegatów ZPRE – zob.: <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/AssemblyList/MP-Alpha-EN.asp>.

4. Zasoby dla organizacji pozarządowych

Dostępne również na stronie internetowej EIN pod zakładką „Resources”

Dokumenty Komitetu Ministrów:

1. [Baza danych HUDOC EXEC](#) dotycząca wykonywania wszystkich wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
2. [Roczne raporty Komitetu Ministrów](#) dotyczące czuwania nad wykonywaniem wyroków i decyzji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
3. [Regulamin Komitetu Ministrów](#) w sprawie czuwania nad wykonywaniem wyroków i warunków polubownego załatwienia spraw przyjęty w dniu 10 maja 2006 r. ze zmianami z dnia 18 stycznia 2017 r.
4. [Przewodnik Komitetu Ministrów](#) nt. procedury i trybu pracy
5. [Materiały informacyjne o poszczególnych krajach](#) nt. wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
6. Zalecenia Komitetu Ministrów:
 - [Zalecenie \(2008\)2 dotyczące skutecznej zdolności krajowej do szybkiego wykonywania wyroków Trybunału](#) z dnia 6 lutego 2008 r.
 - [Zalecenie \(2004\)6 w sprawie ulepszenia krajowych środków prawnych \(odwoławczych\)](#) z dnia 12 maja 2004 r.
 - [Zalecenie R \(2000\)2 w sprawie ponownego rozpatrywania lub wznowiania pewnych spraw na poziomie krajowym na skutek wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka](#), 19 stycznia 2000 r.
7. [Deklaracja Brukselska](#) nt. „Implementacji Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, naszej wspólnej odpowiedzialności” z dnia 27 marca 2015 r.
8. Dokument informacyjny Komitetu Ministrów [„Supervision of the execution of judgments and decisions of the European Court of Human Rights: implementation of the Interlaken Action Plan – Modalities for a twin-track supervision system”](#), CM/Inf/DH(2010)37
9. Dokument informacyjny FCM [„Monitoring of the payment of sums awarded by way of just satisfaction: an overview of the Committee of Ministers’ present practice”](#), CM/Inf/DH(2008)7, 15 stycznia 2009 r.
10. [Deklaracja Kopenhaska](#) w sprawie reformy Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 13 kwietnia 2018 r.

Raporty sprawozdawców ZPRE nt. wykonania wyroków:

11. [Raport z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka](#), Pierre-Yves Le Borgn, 2017 r.
12. [Raport z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka](#), Klaas de Vries, 2015 r.
13. [Raport z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka](#), Christos Pourgourides, 2010 r.

Ogólny zarys obszaru wykonywania wyroków przygotowany przez Komitet Spraw Prawnych i Praw Człowieka ZPRE:

14. [„Impact of the European Convention on Human Rights in States Parties: selected examples”](#), 8 stycznia 2016 r.

Rezolucje i zalecenia dotyczące wykonywania wyroków:

15. [Rezolucja 2178](#) (2017 r.)
16. [Zalecenie 2110](#) (2017 r.)
17. [Zalecenie 2079](#) (2015 r.)
18. [Rezolucja 2075](#) (2015 r.)
19. [Zalecenie 1955](#) (2011 r.)
20. [Rezolucja 1823](#) (2011 r.)
21. [Rezolucja 1787](#) (2011 r.)
22. [Rezolucja 1516](#) (2006 r.)
23. [Rezolucja 1226](#) (2000 r.)

Komisarz Praw Człowieka:

24. [„Non-implementation of the Court’s judgments: our shared responsibility”](#), Nils Muižnieks (sierpień 2016 r.)

Komisja Wenecka:

25. [Komentarz do Zalecenia 2110](#) (2017) w sprawie wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

5. Załączniki

5.1. Załącznik nr 1 – Słownik¹⁰

CEPEJ – Europejska Komisja na rzecz Skutecznego Wymiaru Sprawiedliwości.

Częściowe zamknięcie – zamknięcie niektórych spraw w danej grupie spraw wykazujących problemy strukturalne w celu ułatwienia śledzenia dokonanych postępów, czy to wskutek przyjęcia odpowiednich środków indywidualnych, czy też rozwiązania jednego z problemów strukturalnych w danej grupie spraw.

DEJ – Departament ds. Wykonywania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

ECRI – Europejska Komisja przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji.

EKPCz – Europejska Konwencja Praw Człowieka.

ETPCz – Europejski Trybunał Praw Człowieka.

Grupa spraw – w przypadku, gdy kilka spraw, nad których wykonaniem czuwa Komitet Ministrów, dotyczy tego samego naruszenia lub wiąże się z tym samym problemem strukturalnym lub systemowym w pozwany państwie, Komitet może podjąć decyzję o zgrupowaniu takich spraw i wspólnym ich potraktowaniu. Grupa spraw zwykle opatrzona jest nazwą pierwszej wiodącej sprawy przekazanej do Komitetu Ministrów, który ma czuwać nad wykonaniem wyroku. W stosowanych przypadkach Komitet Ministrów może dokonać zmian w grupowaniu spraw, w szczególności w celu zamknięcia pewnych spraw w danej grupie dotyczących konkretnego problemu strukturalnego, który został rozwiązany (częściowe zamknięcie).

Jednostronna deklaracja – deklaracja złożona Trybunałowi przez pozwane państwo, uznająca naruszenie Konwencji i zawierająca zobowiązanie do zapewnienia odpowiednich środków zaradczych, w tym również na rzecz skarżącego. Komitet Ministrów nie czuwa nad przestrzeganiem zobowiązań zawartych w jednostronnych deklaracjach. W przypadku problemów skarżący może złożyć wniosek o przywrócenie sprawy na listę spraw w Trybunale.

Komitet Ministrów – Komitet Ministrów Rady Europy.

Kwalifikacja sprawy – decyzja Komitetu Ministrów określająca procedurę kontroli – standardową lub pogłębioną.

Ostateczna rezolucja – decyzja Komitetu Ministrów zamykająca czuwanie na wykonaniem wyroku wskutek stwierdzenia, że pozwane państwo przyjęło wszystkie środki wymagane w reakcji na naruszenia stwierdzone przez Trybunał.

¹⁰ Niniejszy słownik opiera się na słowniku przedstawionym w dokumencie „*Supervision of the Execution of Judgments and Decisions of the European Court of Human Rights 2017*”, 11. raport Komitetu Ministrów, Rada Europy, marzec 2018 r., str. 53-56.

Ostateczny wyrok – wyrok, który nie może być przedmiotem wniosku o przekazanie do Wielkiej Izby Trybunału. Ostateczne wyroki muszą być wykonane przez pozwane państwo pod nadzorem Komitetu Ministrów. Wyrok Izby (w składzie siedmiu sędziów) staje się ostateczny natychmiast, jeżeli strony oświadczą, że nie będą składać wniosku o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby lub po upływie trzech miesięcy od daty wydania wyroku, co ma zapewniać skarżącemu i państwu pozwanemu możliwość wystąpienia z wnioskiem o przekazanie sprawy, bądź też jeżeli zespół Wielkiej Izby odrzuci wniosek o przekazanie sprawy. W przypadku wydania wyroku przez komitet trzech sędziów lub przez Wielką Izbę, natychmiast staje się on ostateczny.

Plan działań – dokument określający środki podjęte lub przewidywane przez pozwane państwo w celu wykonania wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wraz z orientacyjnym harmonogramem.

Polubowne załatwienie sprawy – porozumienie skarżącego i pozwanego państwa mające na celu zakończenie skargi do Trybunału. Trybunał zatwierdza polubowne załatwienie sprawy w przypadku, gdy uzna, że poszanowanie praw człowieka nie uzasadnia podtrzymania skargi. Stosowną decyzję przekazuje się Komitetowi Ministrów, który czuwa nad wykonaniem warunków polubownego załatwienia określonych w decyzji.

Posiedzenie nt. praw człowieka – posiedzenie Komitetu Ministrów poświęcone w szczególności czuwaniu nad wykonywaniem wyroków i decyzji Trybunału. W razie konieczności Komitet Ministrów może również przystąpić do szczegółowego zbadania stanu wykonywania wyroku w danej sprawie w ramach regularnego posiedzenia.

Procedura kontroli pogłębionej – procedura czuwania nad wykonywaniem wyroków w sprawach pilnie wymagające środków indywidualnych, wyroków pilotażowych, wyroków wskazujących według oceny Trybunału lub Komitetu Ministrów inne zasadnicze problemy strukturalne bądź złożone problemy, a także spraw międzypaństwowych. Procedura ma umożliwiać Komitetowi Ministrów dokładne śledzenie postępów w wykonywaniu wyroku, a ponadto ułatwiać kontakty z władzami krajowymi w celu wykonania wyroku.

Procedura kontroli standardowej – procedura kontroli obejmująca wszystkie sprawy z wyjątkiem spraw, które z uwagi na swój szczególny charakter zasługują na objęcie procedurą pogłębioną. Procedura standardowa opiera się na podstawowej zasadzie, zgodnie z którą to państwo pozwane ma zapewnić skuteczne wykonanie wyroków i decyzji Trybunału. Oznacza to w kontekście tej procedury, iż Komitet Ministrów ogranicza swe interwencje do zapewnienia złożenia odpowiednich planów działań i raportów z działań oraz weryfikacji adekwatności zapowiedzianych lub podjętych w odpowiednim czasie środków. Postępy w wykonywaniu wyroków w sprawach objętych procedurą standardową uważnie śledzi Departament ds. Wykonywania Wyroków, który przekazuje otrzymane informacje do Komitetu Ministrów oraz składa propozycje działań w przypadku, gdy okoliczności w procesie wykonywania wyroków wymagają szczególnej interwencji Komitetu Ministrów.

Przeniesienie sprawy z jednej procedury kontroli do innej – dana sprawa może zostać przeniesiona przez Komitet Ministrów z procedury kontroli standardowej do procedury kontroli pogłębionej bądź odwrotnie.

Raport z działań – raport przekazany przez pozwane państwo do Komitetu Ministrów, określający wszystkie środki podjęte w celu wykonania wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz przesłanki braku konieczności podjęcia dodatkowych środków.

RE – Rada Europy.

Regulamin Komitet Ministrów – Regulamin Komitetu Ministrów w sprawie czuwania nad wykonywaniem wyroków i warunków polubownego załatwienia spraw przyjęty w dniu 10 maja 2006 r. ze zmianami z dnia 18 stycznia 2017 r.

Rezolucja przejściowa – forma decyzji przyjmowanych przez Komitet Ministrów w celu rozwiązania bardziej złożonych sytuacji wymagających specjalnej uwagi.

Sprawa – ogólny termin odnoszący się do wyroku (lub decyzji) Trybunału.

Sprawa oczekująca na zakwalifikowanie – sprawa, której kwalifikacji do kontroli standardowej lub pogłębionej Komitet Ministrów jeszcze nie dokonał.

Sprawa odosobniona – sprawa, w której stwierdzone naruszenia wydają się być ściśle związane ze szczególnymi okolicznościami i która nie wymaga żadnych środków ogólnych.

Sprawa powtarzalna – sprawa dotycząca problemu strukturalnego lub ogólnego, który już wcześniej został zgłoszony Komitetowi Ministrów w kontekście jednej lub wielu spraw wiodących. Sprawy powtarzalne zwykle grupuje się razem ze sprawą wiodącą.

Sprawa typu „WECL” – wyrok w sprawie przedmiotu sprawy wydany przez komitet trzech sędziów w przypadku, gdy zagadnienie leżące u podstaw sprawy jest już przedmiotem „ugruntowanego orzecznictwa Trybunału” (ang. *„well-established case-law of the Court”*, art. 28 ust. 1 lit. b)).

Sprawa w toku – sprawa objęta aktualnie procesem czuwania przez Komitet Ministrów nad wykonaniem wyroku.

Sprawa wiodąca – sprawa, w której stwierdzono występowanie nowych problemów strukturalnych lub systemowych, czy to bezpośrednio w wyroku Trybunału, czy też w trakcie czuwania nad wykonaniem wyroku przez Komitet Ministrów. Takie sprawy wymagają przyjęcia nowych środków ogólnych w celu zapobieżenia podobnym naruszeniom w przyszłości. Sprawy wiodące mogą również obejmować pewne sprawy, które mogą być odosobnione – odosobniony charakter nowej sprawy często nie jest oczywisty od samego początku, a dopóki się go nie potwierdzi, dana sprawa traktowana jest jak sprawa wiodąca.

Sprawa zamknięta – sprawa, w której Komitet Ministrów przyjął ostateczną rezolucję stwierdzającą, że wykonał on swoje zadania zgodnie z art. 46 ust. 2 i art. 39 ust. 4 Konwencji, co tym samym kończy proces badania danej sprawy.

Sprawiedliwe zadośćuczynienie – w przypadku gdy Trybunał uzna zgodnie z art. 41 Konwencji, że przepisy prawa krajowego w państwie pozwany nie umożliwiają pełnego usunięcia skutków naruszeń Konwencji dla skarżącego, może przyznać sprawiedliwe zadośćuczynienie. Sprawiedliwe zadośćuczynienie przyjmuje zwykle postać kwoty pieniężnej obejmującej szkody materialne lub szkody moralne, a także zwrot poniesionych kosztów i wydatków.

Środki indywidualne – środki, które władze w państwie pozwany muszą podjąć w celu usunięcia w jak najszerszym zakresie skutków naruszeń dla skarżących (restitutio in integrum). Środki indywidualne obejmują na przykład ponowne wszczęcie niesprawiedliwego postępowania karnego, usunięcie informacji pozyskanych z naruszeniem prawa do prywatności itp.

Środki ogólne – środki konieczne dla rozwiązania mniej lub bardziej istotnych problemów strukturalnych stwierdzonych w wyroku Trybunału w celu zapobieżenia naruszeniom podobnym do stwierdzonych oraz usunięcia trwających naruszeń. W szczególności przyjęcie środków ogólnych może oznaczać zmianę przepisów lub praktyki sądowej bądź działania praktyczne, jak doposażenie więzień, wzmocnienie kadr itp. Obowiązek zapewnienia skutecznej krajowej ochrony prawnej stanowi integralną część środków ogólnych (zob. w szczególności Zalecenie Komitetu Ministrów 2004(6)). Sprawy wykazujące bardziej istotne problemy strukturalne kwalifikuje się do procedury pogłębionej kontroli.

Termin zapłaty słusznego zadośćuczynienia – kiedy Trybunał zasądza słuszne zadośćuczynienie na rzecz strony skarżącej, zasadniczo wskazuje termin, w którym państwo pozwane zobowiązane jest do zapłaty zasądzonych kwot. Zwykle termin ten wynosi trzy miesiące od dnia, w którym wyrok stanie się ostateczny.

Wyrok pilotażowy – w przypadku gdy Trybunał stwierdzi naruszenie wynikające z problemu strukturalnego lub systemowego, które spowodowało lub może spowodować złożenie podobnych skarg przeciwko państwu pozwanemu, Trybunał może podjąć decyzję o zastosowaniu procedury wyroku pilotażowego. W wyroku pilotażowym Trybunał określa charakter stwierdzonego problemu strukturalnego lub systemowego i formułuje wytyczne dotyczące środków zaradczych, które powinno podjąć pozwane państwo. W odróżnieniu od wyroków ze zwykłymi przesłankami istotnymi dla jego wykonania w trybie art. 46, wyrok pilotażowy w części operacyjnej może określać termin przyjęcia niezbędnych środków zaradczych oraz wskazywać konkretne środki do podjęcia (często dotyczy to zapewnienia skutecznej krajowej ochrony prawnej). Zgodnie z zasadą pomocniczości, państwo pozwane może samodzielnie określić odpowiednie środki i metody usunięcia stwierdzonych naruszeń i zapobiegania podobnym naruszeniom.

Wyrok w trybie art. 46 (wyrok z przesłankami istotnymi dla jego wykonania) – wyrok, w ramach którego Trybunał pomaga pozwanemu państwu w określeniu powodów wykazanych naruszeń oraz rodzajów środków indywidualnych lub ogólnych, które można podjąć w reakcji na nie.

5.2. Załącznik nr 2 – Informacja o bazie HUDOC-EXEC

[Baza danych HUDOC-EXEC](#) zawiera aktualne informacje (w języku angielskim i francuskim) na temat stanu wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Sprawy można wyszukiwać na podstawie różnorodnych kryteriów, jak nazwisko czy numer sprawy. Baza danych zawiera krótkie podsumowanie każdej sprawy oraz informacje o stanie wykonania wyroku (w tym informacje o środkach ogólnych i indywidualnych). Sprawy dotyczące tych samych lub podobnych zagadnień grupuje się razem ze „sprawą wiodącą”.

Baza danych zawiera również linki do odpowiednich informacji i pism przekazanych przez władze i organizacje pozarządowe, a także do wszystkich decyzji Komitetu Ministrów dotyczących danej sprawy.

EIN supporters :

KONTAKT

Sekretariat EIN

contact@einnetwork.org

Adres pocztowy:

BP 80007, F- 67015 STRASBOURG

Adres dla odwiedzających:

2 allée René Cassin, F-67000 STRASBOURG

FOLLOW US

www.einnetwork.org

[@EI_Network](https://twitter.com/EI_Network)